

Innhold

Forord	13
Innledning	15
DEL 1	
BASIS	21
Hva, hvorfor og hvordan folkehøgskole	
Kapittel 1	
Å være ansatt og dermed utsatt ved en folkehøgskole	23
Nye roller, muligheter og utfordringer	23
Den myndige eleven – elevene i ny rolle	24
Den uprofesjonelle læreren – en annerledes lærerrolle	26
Ansatt i det praktiske personalet	31
Ny som leder	34
Å arbeide tett sammen 'døgnet rundt'	34
Oppsummerende råd til nye ansatte	37
Kapittel 2	
Folkehøgskole er et sted med tid for livsopplysning	40
Hva er egentlig folkehøgskole?	40
Grundtvigs pedagogiske kongstanke	41
Dagens folkehøgskoler	45
Et sted med tid til å møtes om livet	47

Kapittel 3

Danning til autonom og ansvarlig borger i verden	51
Danning som den aldri ferdigutviklede evnen til å være oppmerksom	51
Danning til et meningsfylt, godt liv i et godt samfunn.....	53
Å bli til noen	53
Danning er både prosess og innhold	54
Folkehøgskolens dannelsesideal i endring	55
Fra nasjonsbygging til globalt medborgerskap som dannelsesideal?	57
Troen på forandringens mulighet.....	58
Folkehøgskolens menneske- og samfunnssyn.....	59
Forsøk på et funksjonelt danningssyn i folkehøgskolen.....	62
Evnen til å være oppmerksom.....	66
Tre dimensjoner ved folkehøgskolens helhetlige danningssyn	67
Danningens innhold i vår tid	70
Å velge er «å tre i karakter»	73
Å få det til?	74
Fordomsspørrende eller fordomsbekreftende – ‘hurtigst’ i danning? ...	75

Kapittel 4

Pedagogisk tenkning i folkehøgskolen	76
Å sette ord på det uforklarlige	76
Pedagogiske prinsipper i folkehøgskolen	77
Refleksjon over hva man vil, og hvordan få det til.....	78
En fri, frivillig og helhetlig læringsarena er en forutsetning.....	79
Læring skjer i fellesskap med andre	80
Lysten skal drive verket	86
Deltakerstyring.....	87
Indirekte metode.....	90
Personlig pedagogikk.....	93
Praktisk tilgang	94
Undervisningsprosjekt versus produksjonsprosjekt	94
Levende vekselvirkning.....	96
Kraften i fortellingen	97
Å tenke historisk-poetisk	101
Møtet	102
Et jevnt og muntert sinn	103
Perspektivering.....	104
Oppsummering.....	107

Kapittel 5

Sosialpedagogisk arbeid 108
 Om samværets betydning i folkehøgskolen 108
 Det sosiales betydning 109
 Ulike former for samvær 110
 S sammensatt som livet 111
 Konflikter som pedagogisk gave 113
 Kontaktlærer – tilsyn 114
 Først med refleksjonen blir samværet folkehøgskole 116
 Sosialpedagogisk arbeid er å ha tid til å reflektere 117

Kapittel 6

Aktuelle fag og temaer i folkehøgskolen 119
 Om hva og hvordan folkehøgskole i vår tid 119
 Sentrale utfordringer og fenomener 120
 Hvilken fagprofil? 122
 Veier til å finne nye fagtilbud 124
 Tre demokratiske dannelsingsnivåer 132
 Elevenes behov 138
 Praksisbrua mellom intensjoner og hverdagen 141

Kapittel 7

Dialogen – et pedagogisk credo i folkehøgskolen 142
 Mennesket er dialog 143
 Mange typer samtaler 144
 Dialog er krevende og nødvendig 145
 Forutsetninger for den utforskende gode dialogen 148
 Når samtalen ikke fungerer 154
 Transaksjonsanalysen 155
 Samtaler starter med det konkrete 158

DEL 2

UTVIDELSE 161
 Mer om hvordan folkehøgskole

Kapittel 8

Kunsten å stå i det åpne – om utvidede dialogprosesser 163
 Demokratisk danning krever demokratiske arbeidsmetoder 163

IGP/GLL og andre grunnleggende metoder i sammensatte opplegg	165
Open space – spontanseminar	166
Fremtidsverkstedet.....	168
Sokratisk dialogmetodikk – filosofisk praksis.....	171
Medborgerkonferanse etter lekfolkskonferansemodellen.....	174
Frirommet.....	183
Aksjonslæring og -forskning.....	186
Appreciative Inquiry – AI	188
Valg av dialogverktøy	189

Kapittel 9

Internkommunikasjon – også en dannelsarena	192
Internkommunikasjon er også dannende.....	193
Mellom ledelse og ansatte	195
Mellom elever og ansatte.....	197
Mellom elever	199
Mellom kolleger	200
Grensen mellom intern og ekstern kommunikasjon.....	201
Ytringsfrihet og lojalitet	202
Taushetsplikt.....	203
Når det ikke fungerer – varslingsrutiner.....	203
Regelmessig refleksjon over den interne kommunikasjonen.....	206

Kapittel 10

Yrkesetiske dilemmaer i hverdagen	207
Menneskelige egenskaper er grunnlag for moralsk evne	209
Ikke alt har like mye moralsk verdi.....	209
Fire forhold som utvikler moral.....	209
Verdigrunnlag gir ulike svar på moralske dilemmaer.....	211
Pedagogiske dilemmaer	212
Fra privat til personlig.....	214
Yrkesetisk kodeks for folkehøgskoleansatte?.....	215
Eksempler på øvelser innen anvendt etikk.....	215

Kapittel 11

En sammensatt hverdag.....	217
Felles arenaer	218
Elever med bagasje	222

Mobbing.....	224
Rus på skolen.....	225
Disiplinærutvalg	227
Kjønnsproblematikk på internatet	229
Andreårselever	229
Jubileer og arrangement.....	230
Ombygging av skoleanlegg.....	231
HMS i undervisningen	232
Kriseplaner	233
Skolen, naboene og det omkringliggende landskap	234
Å være en del av folkehøgskolefellesskapet	235
Heistesten? Fra fyrtårn til bøye.....	238

Kapittel 12

Å lede en folkehøgskole som fri danningsarena.....	240
Selvledelse	241
Verdigrunnlaget og visjonen som drivkraft.....	244
Alltid i endring	245
Hvordan få til utviklingsprosesser?.....	246
Lede, fordele og evaluere arbeidet	252
Rekruttering av ansatte, styremedlemmer og ny rektor	254
Konflikter i personalet.....	259
Samarbeid	262
‘Huset’ som metafor for en folkehøgskole	270

Kapittel 13

Avslutning	271
-------------------------	------------

Litteraturliste – med tips for videre lesning.....	275
---	------------